

Δρ. Ιωάννας Χ. Τσαγκαράκη

Περί μάθησης και ετερότητας

Σχολείο, εκπαιδευτικό σύστημα, εκπαιδευτικοί, μαθητές, οικογένεια, σχολική επίδοση, πολιτιστικές και κοινωνικές ετερότητες, ένα σωρό έννοιες, που γυρίζουν γύρω από την μάθηση. Η μάθηση είναι συμπεριφορά, η συμπεριφορά σημαίνει μάθηση, ας δούμε πώς ακριβώς έχουν τα πράγματα.

1. Η έννοια της μάθησης

Μάθηση είναι η διαδικασία απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων μέσω της συστηματικής μελέτης και παιδείας και αφετέρου η μεταβολή των δυνατοτήτων μας σε ικανότητες, ως αποτέλεσμα πρακτικής εξάσκησης και εμπειρίας ¹. Εξάλλου η μάθηση είναι η συσσώρευση και αφομοίωση κάποιων πληροφοριών, που μπορούν ανά πάσα στιγμή να αναπαραχθούν, να εκδηλωθούν δηλαδή ως συμπεριφορά. Άρα η μάθηση εκδηλώνεται ως διαφοροποίηση της συμπεριφοράς και κάθε αλλαγή συμπεριφοράς, που προέρχεται από τις εμπειρίες του ατόμου σε όποιο περιβάλλον, είναι μάθηση.

Η μάθηση είναι μια πολύπλοκη εσωτερική, βιολογική και πνευματική διαδικασία, ένα πολύπλοκο ψυχολογικό φαινόμενο, δεν υπάρχει έτοιμη στη φύση του ανθρώπου, αλλά πρέπει να αποκτηθεί και μάλιστα στη σχολική εκπαίδευση, το ζητούμενο είναι με ποιο τρόπο (το ερέθισμα), θα μάθουν ευκολότερα οι μαθητές (τα υποκείμενα), πώς θα συγκρατήσουν τη γνώση (που είναι η αντίδραση) για όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ώστε με τη σειρά της η αντίδραση – μάθηση να μεταβληθεί πάλι σε ερέθισμα κλπ. ²

1.2. Μάθηση και συμπεριφορά

Η συμπεριφορά έχει να κάνει με το σύνολο των χαρακτηριστικών ενεργειών ενός ατόμου, ή τον τρόπο αντίδρασής του σε εξωτερικά ή εσωτερικά ερεθίσματα. Η συμπεριφορά και τα φυσικά χαρακτηριστικά αποτελούν τη μόνη ορατή πλευρά του

¹Καπνίση, Φ. *Τα πρότυπα σε πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες. Μια ερευνητική προσέγγιση αναφορικά με την αλλαγή και τη διαφοροποίηση προτύπων*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2009. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

²Κουνέλη Β. *Κίνητρα επίδοσης σε αλλοδαπούς και γηγενείς μαθητές*. Μεταπτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2006-07. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

ατόμου, ενώ στην αθέατη πλευρά βρίσκονται τα κίνητρα, οι σκέψεις, οι αξίες, τα συναισθήματα³.

Η μάθηση – συμπεριφορά διακρίνεται σε⁴ :

- Συντελεστική, που χρησιμοποιεί την θετική και την αρνητική ενίσχυση και την απόσβεση (διακοπή της συμπεριφοράς-μάθησης, που δεν ακολουθείται ούτε από ευχάριστες ούτε από δυσάρεστες συνέπειες-ενισχύσεις. Η συντελεστική μάθηση εξαρτάται κατά τον Skinner, τόσο από τις περιστασιακές συνθήκες της μαθησιακής διαδικασίας, όσο και από την ύπαρξη εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων. Τα κίνητρα και οι ενισχύσεις αποτελούν απαραίτητα στοιχεία της μάθησης

- Μάθηση με δοκιμή και πλάνη. Εκπρόσωπος της θεωρίας αυτής είναι ο Thorndike, που θεωρείται ο πατέρας της δημιουργίας κινήτρων από τις αμοιβές κυρίως, παρά από τις ποινές. Ο ίδιος διατύπωσε τους γνωστούς νόμους μάθησης: της προδιάθεσης, του αποτελέσματος, της άσκησης, της αντίδρασης με βάση την ανα-λογία και της ετοιμότητας που συνδέεται με τα κίνητρα.

1. 3. Μάθηση και οικογένεια

Έρευνες δείχνουν ότι το οικονομικό-κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον του παιδιού επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την πορεία του στο σχολείο⁵. Αν λάβουμε υπόψη ότι η πλειοψηφία των αλλοδαπών μαθητών προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό οικονομικό-πολιτισμικό και εκπαιδευτικό επίπεδο, οι χαμηλές σχολικές επιδόσεις τους σχετίζονται και με αυτόν τον παράγοντα.

Εξάλλου αυτό φαίνεται και από την αδυναμία των αλλοδαπών γονέων να συμμετάσχουν στη σχολική ζωή των παιδιών τους, τη μειωμένη συμμετοχή τους στις συναντήσεις γονέων και δασκάλων, λόγω αδυναμίας γλωσσικής επικοινωνίας, ποικίλων ωραρίων εργασίας, πιθανών αισθημάτων μειονεξίας και γενικότερης ανασφάλειας κλπ.

Οι γονείς ανεξάρτητα από την προέλευσή τους είναι οι πρώτοι δάσκαλοι των παιδιών τους, έστω και αν στην πλειοψηφία τους δεν έχουν τις απαιτούμενες ειδικές γνώσεις για το σκοπό αυτό⁶. Διδάσκουν καθημερινά με το λόγο τους, με τις

³ Καπνίση, Φ. *Τα πρότυπα σε πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες. Μια ερευνητική προσέγγιση αναφορικά με την αλλαγή και τη διαφοροποίηση προτύπων*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2009. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

⁴Κουνέλη Β. *Κίνητρα επίδοσης σε αλλοδαπούς και γηγενείς μαθητές*. Μεταπτυχιακή εργασία. Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2006-07. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

⁵ Γιάννακα Χ. *Ο ρόλος της κοινωνικής ενίσχυσης στην επίδοση Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών Δημοτικού*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2005 Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη..

⁶ Αθανασίου, Λ -. Κωστούλα, Σ. *Η επικοινωνία του σύγχρονου σχολείου με τους γονείς των μαθητών (γγενών, αλλοδαπών και παλιννοστούτων)*. Πρακτικά 2⁰⁰ Πανελληνίου

πράξεις τους, με τη συμπεριφορά τους, με τη συνέπεια και τη στάση που κρατούν σε διάφορα θέματα και προβλήματα, ή με τη σιωπή τους.

Στα πρώτα χρόνια της ζωής των παιδιών είναι επίσης πρότυπα για μίμηση, Ταυτόχρονα όμως είναι και οι πρώτοι «κυματοθραύστες». Σ' αυτούς ξεσπούν οι πρώτες «φουσκοθαλασιές» και με αυτούς πρωτοσυγκρούονται τα παιδιά για σημαντικές ή ασήμαντες διαφορές και μαθαίνουν έτσι πώς θα εκτονώνουν την επιθετικότητά τους χωρίς να παρεκτρέπονται. Σήμερα κάθε συμπεριφορά των παιδιών αξιολογείται με αναφορά στην οικογένεια. Σ' αυτήν κυρίως αποδίδονται με έμφαση περιπτώσεις κοινωνικής παθογένειας, όπως βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά, αλκοολισμός, κάπνισμα. Όλοι αυτοί οι λόγοι συνηγορούν για τη συστηματική βοήθεια και καθοδήγηση των γονέων, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσής τους, ώστε να ανταποκριθούν με επιτυχία στις υποχρεώσεις τους και κυρίως σ' αυτές που σχετίζονται με την αγωγή και την εκπαίδευση των παιδιών. Ο ρόλος του σχολείου στον τομέα αυτό είναι πολύ σημαντικός.

Από συνοπτική επισκόπηση των ερευνών που υπάρχουν σχετικά με την αναγκαιότητα συνεργασίας του σχολείου και της οικογένειας προκύπτει ότι αυτή είναι επιβεβλημένη διότι: βελτιώνονται συνολικά οι επιδόσεις των μαθητών, όταν διαπιστώνεται ότι υπάρχει συχνή επικοινωνία των γονιών τους με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου, ιδιαίτερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Βελτιώνεται η κοινωνική συμπεριφορά των μαθητών, οι σχέσεις μεταξύ τους αλλά και με τους εκπαιδευτικούς καθώς και η στάση τους προς το σχολείο και την παρεχόμενη απ' αυτό μάθηση. Παρατηρείται ουσιαστική βελτίωση των εκπαιδευτικών τόσο στο διδακτικό όσο και στο ευρύτερο εκπαιδευτικό τους έργο, και ιδιαίτερα στις σχέσεις τους με τους μαθητές. Βελτιώνονται οι απόψεις των γονέων για το σχολείο και το έργο του.

Ενισχύεται σημαντικά το σχολικό κλίμα και το σχολείο γίνεται περισσότερο αποδοτικό και αποτελεσματικό. Μειώνεται η σχολική διαρροή των μαθητών και οι απουσίες από τα μαθήματα. Αυξάνονται τα κίνητρα για μάθηση και οι προσδοκίες των μαθητών για επιτυχή σχολική και μετασχολική σταδιοδρομία.

Σε όλους τους τομείς αυτούς διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα οφέλη τα είχαν οι μαθητές των οποίων οι γονείς ήταν έντονα δραστήριοι στη συνεργασία τους με το σχολείο. Ωστόσο και μικρότερη συμμετοχή των γονέων ή ακόμα και παθητική συνεργασία τους με το σχολείο αποδείχθηκε ότι είχε καλύτερα αποτελέσματα από την παντελή έλλειψή τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι η συνεργασία των γονέων με το σχολείο αυξάνει όταν οι γονείς διαπιστώνουν αλλαγές στη συμπεριφορά των παιδιών τους και κυρίως στη βελτίωση των επιδόσεών τους στα

μαθήματα. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση τα αποτελέσματα αυτά της συνεργασίας σχολείου – οικογένειας φαίνονται να είναι περισσότερα και πιο ορατά απ' ό τι στη δευτεροβάθμια χωρίς να μειώνεται η αξία της συνεργασίας και στη βαθμίδα αυτή.

1.4. Μάθηση και σχολική επίδοση

Η μάθηση μετά από μετανάστευση ⁷ περιλαμβάνει την εξασφάλιση της λειτουργικής προσαρμοστικότητας στο οικολογικό άμεσο περιβάλλον του ατόμου, δηλαδή να μάθει τι είναι σημαντικό, και τι όχι σε ένα θέμα, τι συνήθως προηγείται και τι ακολουθεί μια συγκεκριμένη πράξη, σε ποιον να απευθύνεται πότε, πού και πώς για να επιτύχει κάτι, αφού κάθε διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον διαθέτει τους δικούς του συγκεκριμένους κοινωνικούς κανόνες συμπεριφοράς.

Έρευνες σχετικές με τη σχολική επίδοση και προσαρμογή παιδιών από πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες έδειξαν (οι περισσότερες από αυτές) ότι οι μαθητές/τριες πολιτισμικά διαφορετικών ομάδων παρουσιάζονται να έχουν χαμηλότερες σχολικές επιδόσεις από τους γηγενείς μαθητές/τριες. Επιπρόσθετα σε κάποιες έρευνες γίνεται προσπάθεια να δοθούν εξηγήσεις γι' αυτό και προτείνονται και τρόποι για να ξεπεραστεί.

Η προσαρμογή των παιδιών μεταναστών στο σχολικό περιβάλλον εξαρτάται από την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής και τα παιδιά αυτά αντιμετωπίζουν τις περισσότερες δυσκολίες στη μάθηση και στην κοινωνική συμπεριφορά στα αρχικά στάδια φοίτησής τους. Ένας άλλος παράγοντας εκτός της γλωσσομάθειας της χώρας υποδοχής είναι το κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο των μεταναστών, που είναι χαμηλό. Γι' αυτό άλλωστε τα παιδιά μεταναστών δεύτερης γενιάς είχαν ψηλότερες επιδόσεις από τα παιδιά μεταναστών πρώτης γενιάς. Επίσης προέκυψε δυνατή σχέση μεταξύ του χρόνου παραμονής των μεταναστών στη χώρα υποδοχής και της επίδοσής τους, η οποία αυξάνεται με την αύξηση του χρόνου παραμονής.

Επίσης τα παιδιά μεταναστών έδειξαν στην ίδια έρευνα (PISA) παρόμοια αποτελέσματα αυτοεκτίμησης με τους γηγενείς συμμαθητές τους, καθώς και υψηλά κίνητρα επίδοσης επιτυχίας, ψηλότερα μάλιστα και από τους γηγενείς. Εξάλλου υπάρχουν έρευνες όπου αναδεικνύονται διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό των μειονοτικών ομάδων, δηλαδή βρέθηκαν διαφορές στο πώς το κάθε άτομο διαμορφώνει την πολιτισμική του ταυτότητα., ανάλογα με τη σχέση που θα αναπτύξει με τα διάφορα πλαίσια της χώρας υποδοχής, στα οποία θα συμμετέχει.

⁷ Κυπριανού, Δ. *Υποκειμενοποίηση και υποκειμενικότητα ως αποτέλεσμα διαμεσολαβητικών διαδικασιών σε συνθήκες μετανάστευσης*. Διδ. Διατριβή Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2009. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη

Στην έρευνα της Κυπριανού βρέθηκε οι γηγενείς μαθητές να έχουν ψηλότερους μέσους όρους σχολικής επίδοσης (και μάλιστα στατιστικά σημαντικές διαφορές στις επιδόσεις) και ψηλότερες μελλοντικές προσδοκίες από τα παιδιά πολιτισμικά διαφορετικών ομάδων , με το μέσο όρο όμως και των δεύτερων να είναι αρκετά ψηλός.

Στην έρευνα της⁸ Γεωργίου συγκρίθηκε το ποσοστό της επίδοσης των Ελλήνων και των αλλοδαπών μαθητών και παρατηρήθηκαν διαφορές στους μέσους όρους. Οι Έλληνες είχαν κατά 11,31% καλύτερη επίδοση από τους αλλοδαπούς.

Στην έρευνα του⁹ Κουβούνα σε τρία Γυμνάσια των Δήμων Λάρισας και δύο κοντινών με αυτόν, βρέθηκε ότι οι αλλοδαποί μαθητές που ήρθαν σε μικρή ηλικία στη χώρα μας ή γεννήθηκαν εδώ, δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα στο σχολείο, αφού υπήρξε δυνατότητα από κάθε άποψη, για προσαρμογή και ένταξη. Εξάλλου στις μικρότερες ηλικίες, η αντιμετώπιση κάθε σχετικού προβλήματος είναι αποτελεσματικότερη. Όσοι από τους μαθητές έφτασαν στη χώρα μας σε μεγαλύτερη ηλικία, αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σχολείου, λόγω περιορισμένης γνώσης ή άγνοιας της ελληνικής γλώσσας και κατ'επέκταση, των μεγάλων μαθησιακών κενών τους. Το μικρότερο ποσοστό των συγκεκριμένων μαθητών, η διαφορετικότητά τους ως προς τη γενικότερη κοινωνική τους κατάσταση και τις περιοχές που εγκαθίστανται οι οικογένειές τους (γονείς βιομηχανικοί εργάτες, ή εργάτες γης κλπ), ίσως να αποτρέπουν κάθε είδους εξατομικευμένης βοήθειας, στο πλαίσιο λειτουργίας της κανονικής τάξης.

Ειδικότερα οι μαθητές με τη μικρότερη βαθμολογία, έχουν πρόβλημα επικοινωνίας, λόγω άγνοιας ή περιορισμένης γνώσης της ελληνικής γλώσσας, ή και όχι άνετης χρήσης της, έχουν μεγαλύτερη ηλικία από τους συμμαθητές τους και κάποιοι από αυτούς, ήρθαν αργά στην Ελλάδα. Ωστόσο το ποσοστό τους παραμένει χαμηλό. Η πλειονότητα των μαθητών με καλή γνώση της Ελληνικής, έχουν θετική μάθηση και πορεία και ανάλογη επίδοση στο μάθημα τη Γλώσσας, αλλά και τα υπόλοιπα μαθήματα. Τόποι προέλευσης των αλλοδαπών μαθητών είναι κυρίως Βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Ρουμανία, Σκόπια) και λιγότερο άλλες (Αγγλία, Άγ. Δομίνικος), ενώ των παλινοστούντων, χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Γερμανία) και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Ρωσία).

⁸ Γεωργίου, Μ. *Αυτοεκτίμηση και σχολική επίδοση Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών της Δ' Δημοτικού*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2007. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

⁹Κουβούνας, Θ. *Κατάσταση Αλλοδαπών – Παλινοστούντων Μαθητών σε Γυμνάσια της Λάρισας*. Πρακτικά 7^ο Συνεδρίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Πάτρα 2004. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

Επίσης μέσα από τη βιβλιογραφία¹⁰ φαίνεται ότι η επίδοση των μαθητών γενικότερα ως σύνολο επηρεάζεται τόσο από την παθητική επίδραση (απλή παρουσία) της ομάδας των συμμαθητών τους, όσο και από την ενεργητική επίδρασή τους (συνεργασία, συναγωνισμός που αναπτύσσεται μέσα στην ομάδα).

Ειδικότερα η επίδοση των μαθητών, όταν αυτοί εργάζονται μόνοι τους χωρίς την παρουσία άλλων, κατά την τέλεση μιας πράξης ή την εκδήλωση μιας κυρίαρχης συμπεριφοράς (γνωστής συμπεριφοράς) θα είναι μικρότερη, από την επίδοση των ίδιων μαθητών, όταν αυτοί εργάζονται για την τέλεση της ίδιας πράξης ή την εκδήλωση της ίδιας κυρίαρχης (γνωστής) συμπεριφοράς και είναι αντικείμενο παρατήρησης άλλων. Δηλαδή στην περίπτωσή της κυρίαρχης συμπεριφοράς η παθητική επίδραση της ομάδας είναι θετική και μάλιστα όσο αυξάνεται ο αριθμός των μελών της ομάδας, που παρακολουθεί το μαθητή που εργάζεται, τόσο αυξάνεται και η επίδοση του συγκεκριμένου μαθητή. Αντίθετα η επίδοση των μαθητών που εργάζονται μόνοι τους και χωρίς την παρουσία άλλων, για την τέλεση μιας πράξης ή την εκδήλωση μιας μη κυρίαρχης (μη γνωστής) συμπεριφοράς θα είναι μεγαλύτερη από την επίδοσή τους, όταν εργάζονται για τον ίδιο λόγο και είναι αντικείμενο παρατήρησης άλλων.

Στο πλαίσιο του συναγωνισμού οι επιδόσεις των μαθητών, όταν αυτοί εργάζονται κατά την τέλεση μιας πράξης ή την εκδήλωση μιας συμπεριφοράς θα είναι μεγαλύτερες από τις επιδόσεις τους, όταν εργάζονται χωρίς την παρουσία άλλων και όταν αυτοί εργάζονται και είναι αντικείμενο παρατήρησης άλλων, των συμμαθητών τους.

Όσον αφορά τώρα τις διαφορές μεταξύ των Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών, οι επιδόσεις διαφοροποιούνται με σαφή υπεροχή των Ελλήνων μαθητών. Στην έρευνα της Γιάννακα βρέθηκε ότι η επίδοση των Ελλήνων έναντι της επίδοσης των αλλοδαπών μαθητών, στον πολλαπλασιασμό, είτε όταν αυτοί εργάζονται μόνοι τους, είτε όταν εργάζονται και είναι αντικείμενο παρατήρησης επτά ομοεθνών τους, ή επτά αλλοεθνών ή τριών ατόμων, ή στα πλαίσια του συναγωνισμού (σε όλες δηλαδή τις πειραματικές συνθήκες) είναι μεγαλύτερη. Αναλυτικότερα τα ευρήματα της έρευνας αυτής ακολουθούν το πρότυπο της «θεωρίας της κοινωνικής ενίσχυσης», και μάλιστα κατά σειρά βρέθηκε ότι η μεγαλύτερη επίδοση παρατηρήθηκε όταν οι μαθητές εργάζονταν στα πλαίσια του συναγωνισμού, στη συνέχεια όταν παρακολουθούνταν από επτά άτομα (ομοεθνείς) και τέλος όταν αυτοί εργάζονταν χωρίς την παρουσία άλλων.

Ως προς τη θεωρία της κυρίαρχης συμπεριφοράς και του αριθμού των μελών της ομάδας που παρακολουθεί τον κάθε μαθητή που εργάζεται, η επίδοση είναι

¹⁰ Γιάννακα Χρ. *Ο ρόλος της κοινωνικής ενίσχυσης στην επίδοση Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών Δημοτικού*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2005. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

μεγαλύτερη όσο μεγαλώνει ο αριθμός των μελών της ομάδας που παρακολουθεί. Αυτό επαληθεύθηκε στην έρευνα της Γιάννακα μόνο στους αλλοδαπούς, δηλαδή η επίδοσή τους, όταν αυτοί ήταν αντικείμενο παρατήρησης επτά (ομοεθνών) ατόμων, βρέθηκε να είναι μεγαλύτερη από την επίδοση των ιδίων, όταν εργάζονταν και ήταν αντικείμενο παρατήρησης τριών ατόμων. Δεν επαληθεύθηκε ούτε στους Έλληνες, ούτε στο σύνολο των μαθητών (Ελλήνων και αλλοδαπών).

2. Πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες : εθνικές και κοινωνικές στο ελληνικό σχολείο

Πρέπει να αναφερθούμε στις ομοιότητες των δυσκολιών, που αντιμετωπίζουν οι διαφορετικές εθνικές και κοινωνικές ομάδες στο ελληνικό σχολείο, που γενικά είναι ίδιες με τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζουν ίδιες ομάδες σε κάθε άλλη χώρα υποδοχής, αφού δεν είναι δεδομένες ούτε η ένταξη, ούτε η αποδοχή σε ένα νέο – διαφορετικό περιβάλλον για κανέναν.

Η διαδικασία ένταξης διευκολύνεται ή παρεμποδίζεται στο σχολείο, από το δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα και από τα άτομα που υλοποιούν ή δεν υλοποιούν αυτό, ή που το διαφοροποιούν κατά περίπτωση.

Ο αλλοδαπός μαθητής είναι φορέας διαφορετικής μητρικής γλώσσας και κουλτούρας ¹¹ διαφέρει, εθνικά, πολιτισμικά και γλωσσικά, από την πλειοψηφία των μαθητών, που φοιτούν στο ελληνικό σχολείο και όπως είναι επόμενο συναντά πολλές δυσκολίες στην προσαρμογή του και την καλή σχολική του επίδοση.

Παρομοίως ο Έλληνας μαθητής που είναι φυσικός ομιλητής μιας τοπικής ποικιλίας της ελληνικής και φορέας άλλης κουλτούρας από την επίσημη, που προέρχεται συνήθως από λαϊκά στρώματα, βιώνει τις ίδιες δυσκολίες με έναν αλλοδαπό, γιατί και οι δύο ομάδες μειονεκτούν σημαντικά, αφού στο σχολείο αξιολογείται η επίδοσή τους με κριτήριο τη γλώσσα και την κουλτούρα, που τους είναι άγνωστα. Βέβαια ο αλλοδαπός μαθητής αντιμετωπίζει περισσότερες δυσκολίες εξοικείωσης με την πρότυπη γλώσσα και κουλτούρα και δέχεται μεγαλύτερη πίεση, για να χρησιμοποιήσει τη νέα γι' αυτόν ελληνική γλώσσα και να «ξεχάσει» τη μητρική του.

Βιβλιογραφία

Αθανασίου, Λ -. Κωστούλα, Σ. *Η επικοινωνία του σύγχρονου σχολείου με τους γονείς των μαθητών (γηγενών, αλλοδαπών και παλιννοστούντων). Αναγκαιότητα ή ουτοπία.*

¹¹Τζώτζου, Μ. *Η εθνική και κοινωνική ετερότητα στο ελληνικό σχολείο: ποια η σχέση γλώσσας, κουλτούρας και σχολικής επίδοσης;* Στο: www.eduportal.gr (προσπελάστηκε στις 16-1-2011).

- Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Διοίκησης της Εκπαίδευσης. Άρτα 2005. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.
- Γεωργίου, Μ. *Αυτοεκτίμηση και σχολική επίδοση Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών της Δ' Δημοτικού*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2007. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.
- Γιάννακα Χ. *Ο ρόλος της κοινωνικής ενίσχυσης στην επίδοση Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών Δημοτικού*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2005 Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη..
- Καπνίση, Φ. *Τα πρότυπα σε πολιτισμικά διαφορετικές ομάδες. Μια ερευνητική προσέγγιση αναφορικά με την αλλαγή και τη διαφοροποίηση προτύπων*. Πτυχιακή εργασία Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2009. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.
- Κουβούνας, Θ. *Κατάσταση Αλλοδαπών – Παλινοστούντων Μαθητών σε Γυμνάσια της Λάρισας*. Πρακτικά 7^{ου} Συνεδρίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Πάτρα 2004. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.
- Κουνέλη Β. *Κίνητρα επίδοσης σε αλλοδαπούς και γηγενείς μαθητές*. Μεταπτυχιακή εργασία. Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2006-07. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.
- Κυπριανού, Δ. *Υποκειμενοποίηση και υποκειμενικότητα ως αποτέλεσμα διαμεσολαβητικών διαδικασιών σε συνθήκες μετανάστευσης*. Διδ. Διατριβή Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα 2009. Στο: Διεθνής Παιδαγωγική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη
- Τζώτζου, Μ. *Η εθνική και κοινωνική ετερότητα στο ελληνικό σχολείο: ποια η σχέση γλώσσας, κουλτούρας και σχολικής επίδοσης;* Στο: www.eduportal.gr προσπελάστηκε στις 16-1-2011).